

ного дослідження, якісною характеристикою здійснення кібернетичного механізму політичного управління є його ефективність, про яку, певною мірою, згадувалось раніше. Ефективність представляє собою головну мету діяльності адміністративної організації і є найважливішим критерієм успішного політичного управління.

Таким чином, кібернетичний механізм політичного управління представляє собою складну сукупність складових, які взаємодіють між собою та сприяють здійсненню ефективного політичного управління, аналіз механізму політичного управління дає змогу говорити, що політичне управління взагалі не представляє собою стихійний процес, а навпаки, йому характерна строга структура та етапи здійснення.

Список використаної літератури:

1. Абдеев Р. Ф. Механизм управления, его генезис и системообразующая роль / Р. Ф. Абдеев // Философские науки. – 1990. – № 4. – С. 105-113.
2. Бочаров М. К. Наука управления: новый подход / М. К. Бочаров – М. : Знание, 1990. – 64 с.
3. Тихомиров Ю. А. Механизм управления в развитом социалистическом обществе / Ю.А. Тихомиров ; под ред. Б. М. Лазарева (и др.); Академия наук СССР. Институт государства и права – М.: Наука, 1978. – 336 с.

Ключові слова: політична система, політичне управління, механізм кібернетичного політичного управління.

Ключевые слова: политическая система, политическое управление, механизм кибернетического политического управления.

Key words: political system, political governance, cybernetic mechanism of political governance.

ПЕХНИК АЛЕВТИНА ВАЛЕНТИНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат політичних наук, доцент

ПОЛІТИЧНИЙ РИЗИК: ПРОБЛЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЇ ТА ЗМІСТУ В СИСТЕМІ НАУКОВИХ ЗНАЇ

Проблеми політичного ризику, які потребують при оцінці його рівня урахування складного різноманіття різних політичних і соціальних факторів, відносяться до прикладної політології. Однак, управління політичним ризиком на сучасному рівні потребує відповідної наукової бази, в розвитку якої важлива роль належить фундаментальним дослідженням у галузі політичних наук, зокрема, працям, де розвиваються сучасні уявлення про політичні та соціальні процеси та їх закономірності. Це дослідження прикладної політології, де вивчаються питання стабілізації внутрішньополітич-

ної ситуації і повинні враховуватися закономірності, які важливі і при оцінці політичного ризику.

У зарубіжній практиці питання прикладної політології досить часто розглядаються в літературі, присвяченій стратегічному плануванню та управлінню. Важливі положення щодо сутності політичного ризику містять в працях з прикладної політології таких авторів як Д.Абелла, В.Ашера і В.Оверхолта, І.Ансоффа, Г.Стейнера та багатьох інших. Серед радянських авторів, які розглядали політичні ризику можна назвати А.П.Альгіна, на думку якого дослідження місця та ролі ризику в процесах перебудови є одним з аспектів реалізації вимог про посилення уваги суспільних наук до практики, їх звернення до реальних завдань і потреб, які є актуальними в житті. В нашій країні також стали з'являтися публікації в цій галузі, деякі з яких вказані у списку використаних джерел.

Класична наука визначає ризик як об'єктивне явище, яке може бути зважене і яким можна керувати. З огляду на це ризики – це небезпеки технологій та природних лих. Ч.Стар та його послідовники (В.Р.Р. Аппулі, Р. Бейт, М. Ватерстоун, В. Вернер, М. Дуглас, Дж. Едемс, В.Т. Ковелло, Л.А. Кул, М.Дж. Купер, Л.В. Лейв, В. Лейсс, В.В. Лоуренс, А. Моїссі, П.Ф. Річчі, Дж.В. Родрікс, В.Д. Роув, У. Хауптманнс, Дж. Хендмер, П. Штерн, Х.В. Файнберг, К. Чосьолко, М. Шубік та ін.) порушили проблему невідповідності сприйняття ризику науковими, промисловими та урядовими структурами з одного боку, та публікою з іншого. На їх думку, єдина проблема тут – реакція людей на ризик, яка здебільшого не є раціональною. Основні дискусії в рамках даної парадигми ведуться навколо поняття «приемного» («допустимого») ризику.

Соціально орієнтовані науковці (Р. Гроув-Вайт, С. Джасанофф, М. Дуглас, Дж. Едемс, Р. Котерн, Д. Мейо, Р.Д. Холландер, Д. Нелкін, М. Томпсон, С. Рейнер, К. Худ) прагнуть демістифікувати технічний аналіз ризику, посилити роль соціального захисту та збільшити значення політичної культури.

Психологія розглядає ризик як суб'єктивне явище, яке передбачає вибір в альтернативних ситуаціях (Б. Бремер, А. Вайкс, К. Худ, Д.К. Джонс, Х. Джофф, Н. Коган, М.Е. Волеш, С. Крїмські, Х. Марголіс, Р.М. Трімпоп, Ф. Дж. Ятц). Окремими ризикологічними напрямками у психології є теорія перспективи («проспектив») А. Тверські та Д. Канемана, які проспектом називають «ставку» як «гру» з можливими результатами, та психометрична теорія прийняття рішень П. Словіка та Ю. Козелецького, згідно з якою люди схильні до раціональної поведінки. Тут ризик розглядається як елемент процесу прийняття та реалізації рішень, який звичайно пов'язується з вимірюванням ймовірності помилки або успіху того чи іншого вибору в ситуації з декількома альтернативами. Ризик прийняття індивідуальних рішень є мотивованим, доцільним. Ризик групових рішень є більш об'єктивним, проте деструктивні процеси в груповій динаміці досить часто знижують рівень групової взаємодії, що збільшує

можливість необґрунтованого ризику. Таку особливість прийнято пояснювати феноменом групового мислення, на яку звертав увагу І. Джаніс.

У правознавстві ризик розглядається як подія, що створює безлад, наносить шкоду та яка дозволяє встановити, хто є жертвою, а хто – порушником (Ф. Евальд, К. Колеман, Дж. Саймон).

Економічна теорія досліджує ризик у контексті прийняття рішень. Проблема ризикованості підприємницької діяльності порушували ще класики сучасної економічної теорії А. Сміт, Д. Рікардо, М. Вебер, Й. Шумпетер, Дж. М. Кейнс, Дж. Гелбрайт, К. Ерроу, Ф. Найт та ін. У сучасній західній економічній науці сформульовано дві теорії ризику: класичну (ризик як ймовірність нанесення збитків та втрати від обраного рішення та стратегії діяльності (Дж. Міль, І. Сеньйор)) та неокласичну (ризик – це ймовірність відхилення від поставлених цілей (А. Маршалл, А. Пігу, Дж. Кейнс, К. Ерроу, Ф. Найт)).

При розгляді місця проблем політичного ризику в системі наукових знань особливої уваги заслуговує соціально-філософський аналіз цього поняття. Це важливо для забезпечення необхідної глибини розуміння змісту поняття політичного ризику та для розвитку сучасних уявлень про нього як певної наукової категорії. Наприклад, в роботах А.П.Алгіна представлена думка, що в цьому понятті відображені спільні риси, властиві категоріям пізнання людиною навколишнього середовища. Тому, при розгляді понять ризику і, відповідно, політичного ризику з методологічної точки зору доцільно аналізувати сутність та внутрішні протиріччя властивостей цих понять, пов'язаних з характеристикою діяльності, у тому числі політичною. Такий підхід до поняття ризику відкриває нові можливості для теоретичних досліджень, дозволяє ввести в поле зору філософського знання ті аспекти та нюанси соціальної реальності, людської діяльності, які досить важко виявити, але які створюють передумови для поглиблення змісту вже відомих категорій. З цих позицій можна аналізувати взаємозв'язок цього поняття з різними філософськими категоріями. Заслуговує на увагу, наприклад, взаємозв'язок поняття політичного ризику з такими категоріями як необхідність, випадковість, невизначеність, об'єктивність та суб'єктивність.

Слід зазначити, що в сучасній українській науці проблеми ризику, ризикології найбільш розробляються в економічному аспекті, а саме в напрямках розгляду інвестиційних ризиків, механізмів ризик-менеджменту, підприємницьких ризиків, господарської діяльності тощо. Цьому пласту присвячено досить багато ґрунтовних досліджень. Це праці таких вчених як М.Дамаскіна, А.Грищенко, М.Степура, О.Таран, Л.Бондаренко, О.Колот, Н.Скопенко, В.Кривошеїн.

Таким чином, можна сказати, що в результаті багатоаспектності та універсальності ризик є об'єктом багатьох міждисциплінарних досліджень, а сам термін загальнонауковим поняттям. Перетворення

абстрактного поняття в конкретні терміни на основі суб'єктивних переваг і перехід від концептуального осмислення до операціонального розкриття проблеми – це головне завдання будь-якої науки.

Ключові слова: ризик, політичний ризик, стабільність, конфлікт, політична система, політичний процес, наука.

Ключевые слова: риски, политический риск, стабильность, конфликт политической системы, политический процесс, наука.

Key Words: Risks, Political Risks, Stability, Conflict, Political System, Political Process, Science.

СУШКО АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри політичних теорій, кандидат історичних наук, доцент

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

Історичний досвід свідчить, що держава завжди була найбільш дійовим інструментом, який технічно та соціально інтегрує владу, населення та територію. Фундаментальним призначенням цього інституту була організація соціального порядку при допомозі апарату влади і управління. Сучасна епоха інформаційного суспільства висуває до нього вимогу пов'язану зі зберіганням комунікативного середовища, з розвитком солідаризації своїх структур. В Україні майже відсутні спеціальні дослідження комунікативної природи соціальної політики. Узагальнюючі праці по соціальній політиці повністю не ігнорують її комунікативну специфіку і автори розглядають окремі аспекти цієї проблеми. Розгляд даної проблематики методологічно підготовлено працями Х. Арендт, М. Фуко, Н. Лумана, а також підходами, що розвивають діалоговий, комунікативний погляд на соціальні процеси та інститути. Особливе місце тут займає теорія організаційної комунікації, що сформувалася в 50-60-х рр. XX ст., а формула політичної комунікації була створена американським політологом Г. Ласуелом.

Розглядаючи феномен соціальної політики в якості комунікації в рамках моделей політичної комунікації Г. Ласуела, Р. Бредона, М. Дефлера слід виходити з принципу континуальності та однонаправленості впливу комунікатора на реципієнта. В базовій моделі цей принцип знаходить втілення в тезі про неможливість ніякого іншого впливу, крім соціальної політики на громадян та окремі групи в сучасних умовах інформаційного суспільства дана теза викликає застереження з боку дослідників.

Комунікації достатньо потужно впливають на соціальну сферу. Так Н.Луман стверджує, що будь-які «соціальні системи утворюються ... виключно завдяки комунікації» і в силу «необхідності селективного